

ПРО ПОБУДОВУ БРОНЕПОЇЗДА «ГЕНЕРАЛ ДРОЗДОВСЬКИЙ»

Завірющенко М. П., Слісаренко М. С.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

В часи Громадянської війни часто гарматам, бронеавтомобілям та бронепоездам надавали імена різноманітних персонажів – від міфічних (Ілля Муромець) до імен реальних воєначальників. Один з таких бронепоездів отримав назву «Генерал Дроздовський». У деякій науковій літературі, присвяченій історії бронепоездів, стверджують, що його виробили або на ростовських залізничних майстернях, або в травні 1919 р на Донбасі, де на початку червня того ж року бронепоезд вступив у перший бій. Усі ці твердження є хибними. Листування щодо побудови бронепоезда «Генерал Дроздовський» починається лише з 9 липня, а закінчується 11 жовтня 1919 р. [1].

Так, заступник голови З'їзду гірничопромисловців Півдня Росії пише лист директору-розпоряднику Новоросійського товариства А. О. Свіцину, у якому прохає виявити увагу до ради з'їзду з боку Російсько-Балтійського заводу в Таганрозі у зв'язку із закінченням будівництва бронепоезда «Генерал Дроздовський» [1, арк. 1]. Виникає ряд питань: як Російсько-Балтійський завод опинився в Таганрозі? Чому на ньому будували бронепоезд? Хто й коли фінансував цей проєкт?

Можна визначити, що Російсько-Балтійський завод було евакуйовано з Риги до Таганрогу ще наприкінці 1915 р. На ньому виробляли снаряди за програмою генерала С. М. Ванкова, але основною спеціалізацією підприємства було виготовлення залізничних вагонів і автомобілів. Таганрог у той час був відносно спокійним містом, без близькості фронту, без обстрілів, з достатньою кількістю робітників і налагодженим постачанням сировини й продуктів харчування. Фінансуванням проєкту бронепоезда «Генерал Дроздовський» займався З'їзд гірничопромисловців Півдня Росії, його оснащенням – уповноважений артилерійських постачань збройних сил на півдні Росії генерал-майор Віктор Хартуларі, який був ще й членом правління Таганрозького заводу.

За сімома відомостями завод витратив більше 970 тис. руб. [1, арк. 2], тоді як Рада з'їзду асигнувала лише 500 тис. руб. [1, арк. 3].

У відомостях матеріалів описано сотні позицій: від цвяхів і шурупів, лаку та ультрамарину до броньованих плит і заклепок. Відомостей вказано дві. Перша (за березень – квітень 1919 р.) – на 15855 руб., а друга (за травень 1919 р.) – на 107433 руб. Листового заліза було витрачено близько 2000 пудів (більше 32 т), заліза смугового – близько 180 пудів (близько 3 т), заліза кутового – близько 50 пудів (близько 0,8 т), заклепок – близько 20 пудів (близько 0,35 т). Відомості засвідчено 21 червня 1919 р. генерал-майором Віктором Хартуларі [1, арк. 22]. З цього можна зробити висновок, що бронепоезд ніяк не міг на початку червня 1919 р. прийняти перший бій, бо 21 червня він ще знаходився на заводі.

Література:

1. Центральний державний історичний архів України. Ф. 2161. Оп. 1. Спр. 302. Листування Ради з'їзду з директором Новоросійського товариства та документи з розрахунку за побудову на кошти Ради бронепоезда «Генерал Дроздовський» для білої армії Денікіна. 1919 р. 34 арк.